

โปรแกรมติดตามพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า

นางสาวคุณากร คงต้นกุล

นักกิจกรรมบำบัดปฏิบัติการ โรงพยาบาลชาวนวรัถลักษณ์ จังหวัดกำแพงเพชร

ประเด็นปัญหา แนวคิดการพัฒนา

สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปีของประเทศไทยในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีเด็กปฐมวัยร้อยละ 30 หรือ 1 ใน 3 ของเด็กมีพัฒนาการล่าช้าซึ่งถือว่ามีจำนวนที่สูงมาก โดยประเทศไทยเริ่มมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญในเรื่องพัฒนาการเด็กมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และได้มีการพัฒนาเครื่องมือกระตุ้นพัฒนาการเด็ก โดยให้ชื่อว่าคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention: TEDA4I) เป็นเวลา 3 เดือน ตามนโยบายที่ว่า “ตามได้ครบ จบด้วย TEDA” ซึ่งหากภายหลัง กระตุ้นพัฒนาการด้วยเครื่องมือ TEDA4I แล้วยังพบว่า พัฒนาการล่าช้าอยู่ เด็กจะได้รับการส่งต่อไปรับการรักษาต่อยังโรงพยาบาลตติยภูมิที่มีกุมารแพทย์พัฒนาการเด็กหรือจิตแพทย์เด็กเพื่อการดูแลรักษาต่อไป

ในปีงบประมาณ 2560 ทางเครือข่ายสุขภาพชาวนวรัถลักษณ์ได้จัดให้มีบริการกระตุ้นเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าในโรงพยาบาลชุมชน และในปี 2562 ได้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าให้ดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยพัฒนาให้มีบริการกระตุ้นเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าใน รพ.สต. ตามเครือข่ายบริการสุขภาพ (NODE) พบว่า เด็กมีพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 75 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 100 ในปี 2562 และ 2563

จากข้อมูลในระบบ Health Data Center (HDC) ในปีงบประมาณพ.ศ. 2562 และ 2563 ของเครือข่ายสุขภาพชาวนวรัถลักษณ์กลับ พบว่า มีเด็กพัฒนาการล่าช้าที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I และได้รับการวินิจฉัยจำแนกรายโรคคิดเป็นร้อยละ 85.71 และ 46.67 ตามลำดับ (เริ่มมีการเก็บข้อมูลในปี 2562) ซึ่งพบว่าแนวโน้มลดลง

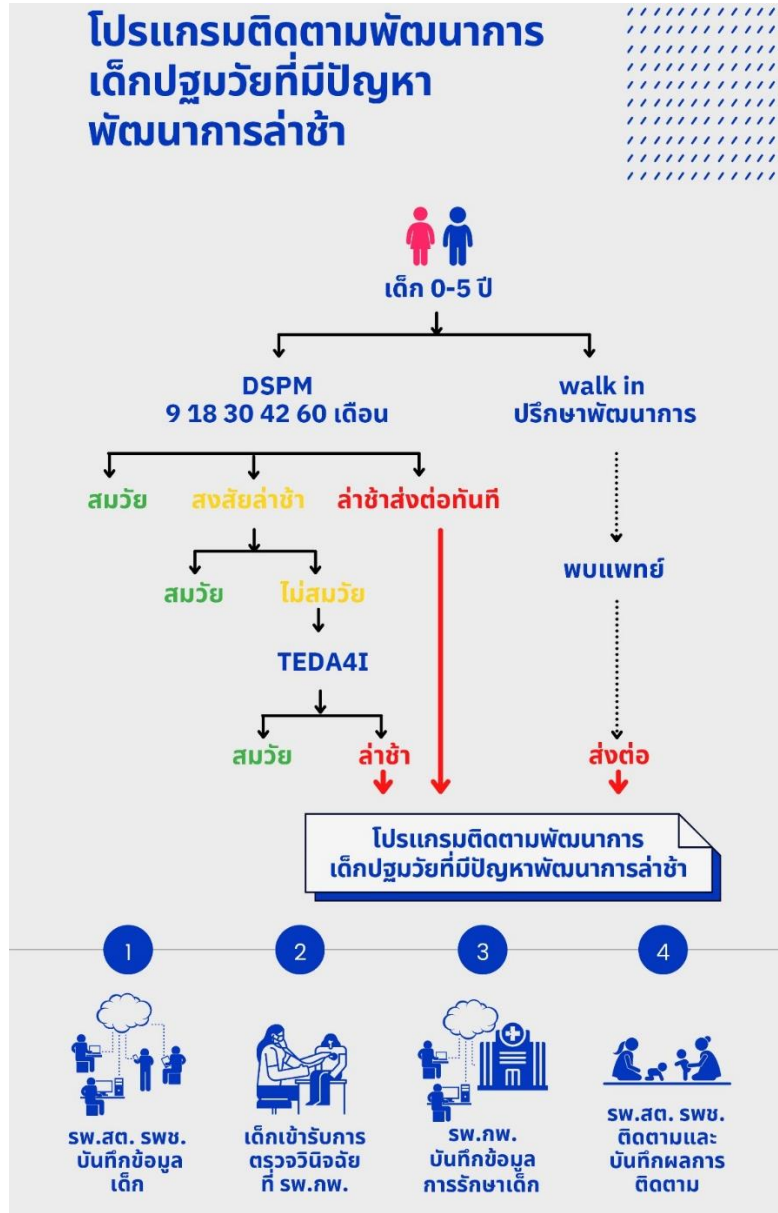
ดังนั้น Child Project Manager เครือข่ายสุขภาพชาวนวรัถลักษณ์ จึงได้วิเคราะห์หาสาเหตุปัญหาของการติดตามเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการและต้องได้รับการส่งต่อไปยัง รพท.กำแพงเพชร เพื่อรับการวินิจฉัยเพิ่มเติม พบว่ายังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการส่งต่อระหว่าง รพท.กำแพงเพชร รพช. และ รพ.สต. ทำให้เกิดความล่าช้าและเด็กไม่ได้รับการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อในช่วงเด็กเข้าวัยเรียน อาจมีปัญหาด้านการเรียนรู้ พฤติกรรม และอารมณ์ได้ รวมทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 Child Project Manager เครือข่ายสุขภาพชาวนวรัถลักษณ์ จึงได้พัฒนารูปแบบโปรแกรมการติดตามพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาการทุกระดับสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การติดตามมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า ให้ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

1. รพ.สต. และ รพช. เพิ่มข้อมูลเด็กที่ต้องติดตามในโปรแกรม
2. รพท. กำแพงเพชร เพิ่มข้อมูลการรักษา การวินิจฉัย และการนัดติดตาม
3. รพ.สต. และ รพช. บันทึกการติดตามในพื้นที่

ผลการดำเนินการ

ปีงบประมาณ	ร้อยละเด็กพัฒนาการล่าช้าที่กระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I ได้รับการส่งต่อ เพื่อวินิจฉัยจำแนกรายโรค
2562	85.71
2563	46.67
2564 (ต.ค.63-มิ.ย.64)	66.67

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. มีฐานข้อมูลเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าและสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว
2. เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า ได้รับการติดตามอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง
2. ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และ รพ.แม่ข่ายมีส่วนร่วมการพัฒนา ระบบ เพื่อให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I).

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2558.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร. เด็กพัฒนาการล่าช้า ที่ได้รับการวินิจฉัยจำแนกรายโรค .เข้าถึงได้ที่

https://kpt.hdc.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=1ed90bc32310b503b7ca9b32af425ae5